

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MAŁGORZATA MOTYLOW

KZD.410.005.02.2019

Pan Henryk Kowalczyk
Minister Środowiska
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/060 Realizacja zadań Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
nik@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Środowiska ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Henryk Kowalczyk, Minister Środowiska od dnia 9 stycznia 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Jan Szyszko, Minister Środowiska od dnia 16 listopada 2015 r. do dnia 9 stycznia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Realizacja zadań Narodowego Programu Zdrowia. 2. Współpraca realizatorów Narodowego Programu Zdrowia i koordynacja podejmowanych działań. 3. Monitorowanie i ewaluacja zadań realizowanych w ramach Narodowego Programu Zdrowia.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018 z uwzględnieniem okresów wcześniejszych, jeśli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Zdrowia
Kontroler	Grażyna Mazurek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KZD/32/2019 z dnia 26 lipca 2019 r. (akta kontroli str.1-4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Minister Środowiska nie podejmował działań, jako podmiot odpowiedzialny za realizację czwartego celu operacyjnego Narodowego Programu Zdrowia (NPZ)³ *Ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki*. Nie realizował również dwóch z trzech zadań wskazanych w tym Programie.

Minister Środowiska, poza NPZ, realizował jednak szereg przedsięwzięć, które odnosiły się do czwartego celu operacyjnego NPZ. Aktywnie współpracował z innymi resortami w zakresie ochrony powietrza, ochrony przed hałasem oraz czystej wody w ramach *Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza* oraz *Partnerstwa: Środowisko dla Rozwoju*. Efektem współpracy z Ministrem Zdrowia była m.in. realizacja kampanii *Czyste Powietrze*, skierowanej do różnych grup docelowych m.in. lekarzy, dziennikarzy oraz nauczycieli. Działania te zostały podjęte

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm., dalej: „ustawa o NIK”.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020 przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz.U. poz. 1492), dalej: NPZ.

niezależnie od NPZ, na podstawie innych uregulowań prawnych obowiązujących Ministra Środowiska.

Nieterminowo przekazywano Ministrowi Zdrowia roczne informacje o zrealizowanych lub podjętych w poprzednim roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego, a za 2018 r. sprawozdanie takie nie zostało sporządzone.

W części 41-Środowisko budżetu państwa nie planowano i nie wydatkowano środków na realizację zadań NPZ.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Realizacja zadań Narodowego Programu Zdrowia

W regulaminie organizacyjnym⁵ Ministerstwa Środowiska obowiązującym w latach 2016–2018, żadnej komórce organizacyjnej nie przypisano wprost realizacji zadań NPZ oraz nadzoru nad ich wykonaniem. Zgodnie z § 10 Wewnętrznego Regulaminu Organizacyjnego Departamentu Ochrony Powietrza i Klimatu, za realizację, w ramach czwartego celu operacyjnego NPZ, zadania 1.1.1 *Prowadzenie polityki ukierunkowanej na zmniejszenie narażenia na fizyczne, chemiczne i biologiczne czynniki ryzyka zdrowotnego przez wpieranie poprawy jakości powietrza*, odpowiadał Wydział do spraw Ochrony Atmosfery, do którego podstawowych zadań należało inicjowanie, opracowywanie oraz wdrażanie polityki Ministra Środowiska w zakresie ochrony powietrza.

(akta kontroli str. 20-22, 26-60)

Przedstawicielem Ministra Środowiska w Komitecie Sterującym Narodowego Programu Zdrowia, którego zadaniem jest bieżąca koordynacja działań i rozwiązywanie problemów związanych z realizacją NPZ, był Pan Sławomir Mazurek, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska.

(akta kontroli str. 6-13)

Minister Środowiska został wskazany w NPZ jako podmiot odpowiedzialny za realizację czwartego celu operacyjnego *Ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki*, jednak w okresie objętym kontrolą nie podejmował działań w tym zakresie.

Zastępca Dyrektora Departamentu Zrównoważonego Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej poinformował, że Minister Środowiska podejmował działania na rzecz ograniczenia ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych. Działania tych jednak nie opierano bezpośrednio na Narodowym Programie Zdrowia, lecz na innych dokumentach strategicznych i programowych bezpośrednio związanych z obszarem środowiska, tj. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowym Programie Ochrony Powietrza do roku 2020, Krajowym planie gospodarki odpadami 2022, Programie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań na lata 2015–2020, Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Ponadto stwierdził, że treści Narodowego Programu Zdrowia powielają postanowienia innych dokumentów strategicznych i programowych, a w związku z tym przypisanie Ministrowi Środowiska

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 czerwca 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Środowiska (Dz. Urz. MŚ poz. 41, ze zm.).

odpowiedzialności za realizację celów i działań w Narodowym Programie Zdrowia należy uznać za nieoptymalne.

(akta kontroli str.63-69)

Minister Środowiska, w czwartym celu operacyjnym NPZ, został wskazany jako realizator trzech zadań w zakresie prowadzenia polityki ukierunkowanej na zmniejszenie narażenia na fizyczne, chemiczne i biologiczne czynniki ryzyka zdrowotnego tj. wspieranie poprawy jakości powietrza, promowanie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności i wody oraz ograniczanie ekspozycji na nadmierny hałas.

W okresie objętym kontrolą, w ramach zadania NPZ 4.1.1.1) *wspieranie poprawy jakości powietrza*, Minister realizował trzy działania:

- strategiczne, ustalające kierunki działań dla członków Rady Ministrów – wchodzących w skład Komitetu Sterującego ds. Krajowego Programu Ochrony Powietrza;
- strategiczne, polegające na przygotowaniu Karty projektu pt. *Czyste Powietrze*, w ramach Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. W ramach projektu do realizacji przewidziane są działania o charakterze strategicznym, legislacyjnym oraz finansowo-organizacyjnym, zgodne z Krajowym Programem Ochrony Powietrza;
- opracowanie materiału informacyjno-edukacyjnego. Przygotowano i dystrybuowano materiały edukacyjne w liczbie 56.750 szt., w tym: poradnik „Czyste ciepło w moim domu z paliw stałych” – 250 szt., ulotka „Czyste ciepło w moim domu z paliw stałych” – 55 000 szt., informator „Czyste ciepło w moim domu z paliw stałych” – 1 500 szt. Celem tych działań było dostarczenie informacji na temat postaw proekologicznych oraz podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców Polski.

(akta kontroli str. 86, 367-368, 371-376, 449 plik: 2, 4, 14)

Minister Środowiska realizował również zadania związane z ochroną powietrza, poza NPZ. Z inicjatywy Ministra Środowiska prowadzono szereg działań legislacyjnych oraz edukacyjnych, w tym we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).

We wrześniu 2018 r. ogłoszono program priorytetowy NFOŚiGW pn. *Czyste Powietrze*, przygotowany przez NFOŚiGW pod auspicjami Ministra Środowiska, który jest bezpośrednio realizowany przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW). Głównym celem Programu jest poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery przez istniejące lub nowo budowane jednorodzinne budynki mieszkalne.

Ministerstwo Środowiska szacuje, iż w ramach ww. Programu możliwa będzie wymiana ok. 3 mln szt. nieefektywnych źródeł ciepła, co w konsekwencji może przynieść efekt ekologiczny w postaci ograniczenia emisji zanieczyszczeń, m.in.: pyłu PM10 o 68.400 ton/rok, pyłu PM2,5 o 61.100 ton/rok oraz benzo(a)pirenu o 87 ton/rok.

Według danych na dzień 6 września 2019 r. w ramach Programu złożono 78.641 wniosków o dofinansowanie w formie dotacji lub pożyczki, na kwotę 1.180,00 mln zł⁶. Podpisano 33.382 umowy na kwotę 614,88 mln zł.

W czerwcu 2019 r. Ministerstwo Środowiska skierowało do gmin prośbę o wsparcie realizacji Programu *Czyste Powietrze*. Według stanu na dzień 9 września 2019 r. podpisano 509 porozumień między WFOŚiGW i gminami. Porozumienia ustalają

⁶ W tym: dotacje na kwotę 1.402.129.850,00 zł, pożyczki 394.811.102,00 zł

zasady wspólnej realizacji Programu na terenie danej gminy w celu obsługi wnioskodawców w procesie składania wniosków i uzyskiwania dofinansowania.

Ministerstwo Środowiska prowadziło również działania edukacyjne. W 2017 r. przeprowadzono m.in.:

- ogólnokrajową kampanię edukacyjną „Stop Smog”⁷,
- przygotowano pilotaż programu informacyjno-szkoleniowego dla pracowników socjalnych w zakresie efektywnego wykorzystania energii, pozyskiwania środków finansowych na wymianę nieefektywnych źródeł spalania, a NFOŚiGW przeprowadził I turę szkoleń w tym zakresie.

W zakresie działań edukacyjnych w 2018 r. m.in.:

- przeprowadzona została II tura szkoleń dla pracowników Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej, realizowana przez NFOŚiGW we współpracy z odpowiednimi Wydziałami Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich;
- Minister Środowiska we współpracy z NFOŚiGW przeprowadził cykl spotkań związanych z Programem „Czyste Powietrze”, mających charakter edukacyjny i informacyjny. W ciągu dwóch miesięcy (wrzesień, październik 2018 r.) zorganizowano w gminach ponad 2400 spotkań informacyjno-edukacyjnych, w których udział wzięło ponad 170 tys. osób;
- Ministerstwo Środowiska przygotowało i przeprowadziło ogólnopolską kampanię „Zadbaj o swój kawałek nieba!”, której głównym celem było uświadamianie społeczeństwu pozytywnych aspektów życia w czystym środowisku, w którym jakość powietrza spełnia wymagane standardy.

(akta kontroli str. 71-85, 378-382, 449 plik: 13, 16)

W okresie objętym kontrolą Minister Środowiska nie realizował zadania 4.1.1.2) NPZ *promowanie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności i wody* oraz zadania 4.1.1.3) NPZ *ograniczenie ekspozycji na nadmierny hałas*, co szerzej opisano w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

Zastępca Dyrektora Departamentu Zrównoważonego Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej poinformował, że zadania związane z promowaniem bezpieczeństwa zdrowotnego żywności i wody Minister Środowiska realizował poza NPZ. Wśród czynności mających na celu ochronę wód, Ministerstwo Środowiska w latach 2016–2017 za pomocą podległych mu jednostek, tj. Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW) prowadziło działania edukacyjne, do których należy zaliczyć m.in.:

- przygotowanie broszur informacyjnych: „Sposoby oszczędzania wody w gospodarstwie domowym”, „Bioindykacja”, „Co wiesz o rzece?”, „Woda dla życia”, „Jak oszczędzać wodę?” „Poradnik dobrych praktyk”;
- stworzenie platformy edukacyjnej „Młody Hydrolog”;
- przeprowadzenie lekcji pokazowych dla uczniów szkół podstawowych z okazji Światowego Dnia Wody (RZGW Wrocław, marzec 2016);
- przygotowanie i obsługa stoisk edukacyjnych m.in. na Pikniku z okazji Dnia Dziecka (RZGW Warszawa, maj 2017).

Ponadto, jak poinformowała Dyrektorka Departamentu Ochrony Przyrody, Ministerstwo Środowiska realizuje zadania dotyczące organizmów genetycznie zmodyfikowanych w zakresie zagwarantowania bezpieczeństwa dla ludzi i środowiska podczas działań z GMO. W celu wypełniania zadań związanych z bezpieczeństwem dla ludzi współpracuje z Państwową Inspekcją Sanitarną w zakresie kontroli zakładów inżynierii genetycznej, gdzie następuje zamknięte użycie genetycznie zmodyfikowanych mikroorganizmów (GMM) i genetycznie zmodyfikowanych

⁷ Prowadzona przez nadzorowany przez Ministra Środowiska Instytut Ochrony Środowiska – Polski Instytut Badawczy.

organizmów (GMO). Ponadto Minister Środowiska współpracuje z Głównym Inspektorem Sanitarnym w zakresie opiniowania wprowadzenia do obrotu produktów zawierających, składających się lub wyprodukowanych z GMO z przeznaczeniem na żywność i pasze.

(akta kontroli str. 39-40, 71-82)

W części 41 budżetu państwa – Środowisko nie były planowane ani realizowane wydatki w ramach *Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020*.

Opracowanie i rozpowszechnianie Poradnika *Czyste ciepło w moim domu z paliw stałych* sfinansowano, w kwocie 81.254,60 zł, ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

(akta kontroli str.61-62)

Ministerstwo Środowiska nie zlecało realizacji zadań NPZ podmiotom zewnętrznym. W okresie objętym kontrolą środki finansowe wydatkowano tylko na realizację jednego działania w ramach zadania 4.1.1.1) NPZ *wspieranie poprawy jakości powietrza*, tj. opracowanie poradnika, informatora i ulotki *Czyste ciepło w moim domu z paliw stałych*. Zadanie zrealizowano na podstawie trzech umów: na opracowanie materiału informacyjno-edukacyjnego⁸; przygotowanie projektu, skład i przygotowanie do druku⁹; druk, oprawa i dostarczenie do wskazanych miejsc¹⁰.

Umowy zawierane z wybranymi w drodze przeprowadzonych postępowań podmiotami należyście zabezpieczały interesy Ministerstwa. W umowach wskazano m.in. szczegółowy opis zadania, termin jego wykonania, wysokość wynagrodzenia, jakie będzie wypłacone po wykonaniu przedmiotu umowy, kary umowne. Zastrzeżono również, w przypadku opracowania materiału informacyjno-edukacyjnego, przeniesienie praw autorskich. We wszystkich przypadkach środki wydatkowano zgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str.88-330)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W okresie objętym kontrolą Minister Środowiska nie realizował zadania 1.1.2) *promowanie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności i wody* oraz zadania 1.1.3) *ograniczenie ekspozycji na nadmierny hałas*, określonych w czwartym celu operacyjnym NPZ.

Zastępca Dyrektora Departamentu Zrównoważonego Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej poinformował, że przekazywano Ministrowi Zdrowia na poziomie roboczym: w przypadku bezpieczeństwa żywności telefonicznie i mailowo, a w przypadku bezpieczeństwa wody telefonicznie, informacje o złe przypisanej odpowiedzialności za zadanie 4.1.1.2).

Dyrektor Departamentu Zarządzania Środowiskiem poinformował, że kwestia realizacji działań określonych w zadaniu nr 4.1.1.3) pozostaje poza właściwością Ministra Środowiska. Charakter działań Ministra Środowiska jest odmienny od tych określonych w Narodowym Programie Zdrowia. Minister Środowiska kreuje politykę zapewniającą właściwe warunki akustyczne w środowisku poprzez implementację efektywnych i kompleksowych rozwiązań legislacyjnych, kontrolę przestrzegania obowiązujących przepisów oraz monitoring stanu środowiska. Brak narzędzi do oceny skutków zdrowotnych uniemożliwia realizację działań określonych w Narodowym Programie Zdrowia obejmujących: działalność badawczą, inicjatywy szkoleniowe oraz profilaktyczno-edukacyjne związane z problematyką ochrony przed hałasem w kontekście zdrowia publicznego. Nie bez znaczenia

⁸ Umowa na wykonanie Poradnika nr 5/DPK/2016, wartość umowy i środki wydatkowane - 43.788,00 zł.

⁹ Umowa nr DEK/02/207, wartość umowy 62.607,40 zł brutto, kwota wydatkowana na Poradnik 6.543,60 zł.

¹⁰ Umowa nr DEK/15/2017, wartość umowy 200.000,00 zł brutto, kwota wydatkowana na Poradnik 37.466,60 zł.

w przedmiotowej sprawie pozostaje również specyficzny charakter zagadnienia ochrony środowiska przed hałasem. Realizacja działań służących ograniczeniu emisji hałasu do środowiska jest uzależniona głównie od władz lokalnych, zarządców dróg i linii kolejowych oraz instalacji emitujących hałas, właściwego egzekwowania obowiązującego prawa oraz monitoringu środowiska. Działania ukierunkowane na podnoszenie świadomości społecznej w zakresie ochrony przed hałasem, zmierzające do podniesienia poziomu zdrowia publicznego poprzez organizację szkoleń i konferencji nie są efektywne w przedmiotowej kwestii, gdyż decydujący wpływ na kształtowanie ładu akustycznego w środowisku ma: właściwe planowanie przestrzenne, bezpośrednie inwestycje ograniczające hałas oraz kontrola stanu akustycznego środowiska.

W ocenie NIK Minister Środowiska był zobowiązany do realizacji zadań określonych w NPZ. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie NPZ wskazuje Ministra Środowiska, jako realizatora zadań, co nie było kwestionowane w trakcie prac nad projektem tego rozporządzenia. Świadczy o tym, opublikowane na stronie Rządowego Centrum Legislacji¹¹, pismo Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Środowiska, który wnioskował tylko o dodanie jednego wskaźnika monitorowania NPZ, a nie sygnalizował niezasadności przypisania Ministrowi Środowiska realizacji wspomnianych zadań.

(akta kontroli str.18, 70)

OCENA CZĄSTKOWA

Minister Środowiska nie podejmował działań, jako podmiot odpowiedzialny za realizację czwartego celu operacyjnego NPZ. Nie realizował również dwóch z trzech zadań wskazanych w NPZ. W budżecie części 41-Środowisko nie planowano i nie wydatkowano środków na realizację zadań NPZ. Poza NPZ, Minister, w ramach swoich kompetencji, podejmował szereg działań, które odnosiły się do czwartego celu operacyjnego, szczególnie w obszarze ochrony powietrza.

OBSZAR

2. Współpraca realizatorów Narodowego Programu Zdrowia i koordynacja podejmowanych działań

Opis stanu faktycznego

W ramach uzgodnień międzyresortowych projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska zgłosił jedną uwagę o dodanie wskaźnika zgodnego z Krajowym Programem Ochrony Powietrza. Nie wnioskowano natomiast o wykreślenie Ministra Środowiska, jako podmiotu odpowiedzialnego za realizację czwartego celu operacyjnego NPZ oraz realizatora zadania 4.1.1.3. *ograniczenie ekspozycji na nadmierny hałas*.

(akta kontroli str. 335-338, 363-364)

W ocenie Dyrektora Departamentu Zrównoważonego Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej wprowadzenie NPZ nie wpłynęło na realizację zadań Ministerstwa Środowiska. NPZ nie jest dla Ministerstwa Środowiska dokumentem określającym nowe kierunki działań w obszarze ochrony powietrza i ochrony przed hałasem.

(akta kontroli str.335-338)

Minister Środowiska nie nawiązał współpracy z innymi organami i jednostkami, jako podmiot odpowiedzialny za realizację czwartego celu operacyjnego NPZ.

Współpracę, w tym z Ministrem Zdrowia, nawiązano natomiast w ramach realizacji, opracowanego w 2015 r., Krajowego Programu Ochrony Powietrza (KPOP). Zgodnie z założeniami KPOP jego działania i zalecenia miały zostać uwzględnione podczas aktualizacji innych polityk, strategii czy programów priorytetowych, w tym przede wszystkim poprzez ustanowienie priorytetu poprawy jakości powietrza

¹¹ <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12279052>, nr wykazu prac legislacyjnych RD506.

w Narodowym Programie Zdrowia. Prace KPOP nadzoruje *Komitet Sterujący ds. Krajowego Programu Ochrony Powietrza*¹², a w jego skład wchodzi przedstawiciele, w randze sekretarza lub podsekretarza stanu, wyznaczeni przez Ministra Cyfryzacji, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Energii, Ministra Finansów, Ministra Infrastruktury, Ministra Inwestycji i Rozwoju, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Przedsiębiorczości i Technologii, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, jak również Ministra Zdrowia. Współpraca i współodpowiedzialność właściwych resortów za sprawy jakości powietrza w Polsce ma być realizowana w ramach powołanego *Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza*. Celem powołanego *Partnerstwa* jest m.in. upowszechnianie świadomości o bezpośrednim powiązaniu ochrony powietrza z ochroną zdrowia, co wymaga akceptacji i podjęcia wspólnych działań m.in. z Ministrem Zdrowia.

Dyrektor Departament Ochrony Powietrza i Klimatu poinformowała, że wynikiem tej współpracy jest przede wszystkim:

- realizacja przez Ministra Zdrowia kampanii pn. *Czas na czyste powietrze*. Kampania została zainaugurowana podczas konferencji w dniu 6 września 2017 r. i będzie prowadzona do końca 2019 r. Kampania skierowana jest do lekarzy, dziennikarzy, liderów NGO, urzędników, strażaków, nauczycieli. Wydarzenie było adresowane do przedstawicieli administracji, instytucji państwowych i organizacji pozarządowych, a także do dziennikarzy z mediów lokalnych i ogólnokrajowych.
- wypracowanie wspólnego stanowiska odnośnie konieczności zmiany, tj. obniżenia poziomów alarmowych i informowania dla pyłu zawieszanego PM10.

(akta kontroli str. 378-382, 449 plik: 3)

Współpraca w zakresie ochrony powietrza, ochrony przed hałasem oraz czystej wody jest również realizowana w ramach trzech grup roboczych *Partnerstwa: Środowisko dla Rozwoju*¹³ ds.: Gospodarki Wodno-Ściekowej, Ochrony Powietrza i Energetyki oraz Hałasu.

(akta kontroli str.71-82, 336-362, 449 plik: 8)

Minister Środowiska przekazywał nieterminowo Ministrowi Zdrowia roczne informacje o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego, co szerzej opisano w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 68, 367-368)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Nieterminowo przekazywano Ministrowi Zdrowia roczne informacje o zrealizowanych lub podjętych w poprzednim roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego. Art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym¹⁴ zobowiązuje organy administracji rządowej do przekazywania informacji Ministrowi Zdrowia do 30 kwietnia każdego roku. Informację za lata 2016-2017 sporządzono 26 lipca 2018 r., za rok 2017 – 5 września 2018 r. Zastępca Dyrektora Departamentu Zrównoważonego Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej wyjaśnił, że termin przekazania sprawozdań został przeoczony ze względu na

¹² Zarządzenie nr 123 Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r.

¹³ *Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju* to krajowa sieć organów środowiskowych i instytucji zarządzających funduszami unijnymi. Sieć powstała na mocy porozumienia podpisanego w dniu 3 grudnia 2010 r. przez: Ministra Środowiska, Ministra Rozwoju Regionalnego oraz Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

¹⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1492, ze zm.

mnożość obowiązków sprawozdawczych wynikających z dokumentów strategicznych i programowych.

(akta kontroli str. 68, 367-368)

2. Nie sporządzono rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego za rok 2018, do czego zobowiązuje art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym.

Zastępca Dyrektora Departamentu Zrównoważonego Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Środowiska poinformował: „W kontaktach roboczych pomiędzy MZ i MŚ uzgodniono, że informację sprawozdawczą w 2019 r. przekazano pocztą elektroniczną, ponieważ formularz nie pozwala na bardziej szczegółowe opisanie podejmowanych działań”.

W ocenie NIK „Informacja resortu środowiska o realizacji ogólnokrajowego programu priorytetowego NFOŚiGW pn. *Czyste Powietrze* (stan na dzień 30 kwietnia 2019 r.)”, którą kontrolowany przedstawił jako „Sprawozdanie do NPZ za 2018 r.”, nie może zostać uznana za roczną informację, ponieważ nie zawiera elementów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego¹⁵.

(akta kontroli str. 15, 63-68, 365-367)

OCENA CZĄSTKOWA

Minister Środowiska nie współpracował z innymi podmiotami w ramach NPZ, jednak aktywnie współpracował z innymi resortami w zakresie ochrony powietrza, ochrony przed hałasem oraz czystej wody w ramach *Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza* oraz *Partnerstwa: Środowisko dla Rozwoju*. Efektem współpracy z Ministrem Zdrowia była m.in. realizacja kampanii *Czyste Powietrze*.

Nieterminowo przekazano Ministrowi Zdrowia roczne informacje o zrealizowanych lub podjętych w ubiegłym roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego, za lata 2016 i 2017, a za 2018 rok sprawozdanie takie nie zostało sporządzone.

OBSZAR

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność pełnej realizacji zadań przewidzianych w NPZ, a w przypadku braku odpowiednich instrumentów prawnych na pilną potrzebę zainicjowania zmian w Programie lub przepisach regulujących działalność Ministra Środowiska.

Wnioski

Sporządzanie i terminowe przekazywanie Ministrowi Zdrowia rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych w ubiegłym roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy

¹⁵ Dz. U. poz. 2216.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

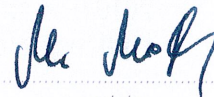
o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, ...¹⁵.....listopada 2019 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Małgorzata Motylow

.....
podpis